

Arbetsrapport R2008:010

Kvinnors företagande

– en statistisk översikt

Måns Lindberg och Björn Falkenhall

Arbetsrapport

R2008:010

Kvinnors företagande

- en statistisk översikt

Måns Lindberg och Björn Falkenhall

ITPS, Institutet för tillväxtpolitiska studier
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon 063 16 66 00
Telefax 063 16 66 01
E-post info@itps.se
www.itps.se
ISSN 1652-0483

För ytterligare information kontakta Måns Lindberg
Telefon +32 2 221 02 12
E-post mans.lindberg@itps.se

Innehåll

1	Inledning	5
2	Sysselsättning män/kvinnor	6
3	Deltidssysselsättning	8
4	Egenföretagande och entreprenöriell aktivitet bland män och kvinnor	10
4.1	Egenföretagande	10
4.2	Entreprenöriell aktivitet	15
5	Branscher/näringar	16
6	Innovativt företagande	18
7	Avslutande kommentarer	21

1 Inledning

EU:s potential för ekonomisk tillväxt och företagande utnyttjas inte fullt ut idag. Exempelvis visar undersökningar att 61 procent av amerikanska medborgare gillar idén att bli egenföretagare jämfört med 45 procent inom EU. Nivån på entreprenörskap är dessutom generellt lägre i EU än i USA.¹ År 2000 lanserade EU:s stats- och regeringschefer den så kallade Lissabonstrategin² med målsättningen att EU:s ekonomi ska bli världens mest konkurrenskraftiga fram till år 2010, bland annat genom att främja entreprenörskap och innovation. Kvinnors roll och ekonomiska potential för att bidra till att uppnå Lissabonmålen framhävs tydligt i strategin. Ett av dessa mål är att uppnå 60 procent sysselsättningsgrad bland kvinnor till 2010. Som jämförelse har männens sysselsättningsgrad legat kring 70 procent under hela 2000-talet.

Egenföretagande spelar idag en viktig roll i EU:s strategier på det sysselsättnings- och näringspolitiska området. Generellt är egenföretagandet lägre bland kvinnor och de stöter oftare än män på problem relaterade till att starta upp företag som till exempel tillgång till finansiering. Detta är något som bland annat berörs i EU:s strategidokument ”en europeisk agenda för entreprenörskap”³. Trots de ansträngningar som sker på såväl nationell som EU-nivå har det visat sig svårt att bryta männens övertag som entreprenörer. Enligt en undersökning 2006 föredrog över hälften av alla män inom EU25 idén om eget företagande medan endast cirka 40 procent av kvinnorna föredrog detta.⁴

¹ *Communication from the European Commission "Implementing the Community Lisbon Programme Modern SME Policy for Growth and Employment" (2005).*

² *Målsättningen är satt till att EU:s ekonomi ska vara världens mest konkurrenskraftiga fram till år 2010.*

³ *COM (2004) 70.*

⁴ *Eurostat: Statistics in focus 24/2006.*

2 Sysselsättning män/kvinnor

Som tabell 2-1 visar uppgick den totala sysselsättningsgraden för kvinnor inom EU till 54,3 procent år 2001 och till 57,2 procent år 2006. Den totala sysselsättningsgraden för män var 70,9 procent år 2001 och 71,6 procent år 2006. Skillnaderna mellan könen uppgick till 16,6 procentenheter 2001 och till 14,4 procentenheter 2006. Skillnaden mellan könen har således minskat något under denna tidsperiod.

Den totala andelen sysselsatta⁵ av befolkningen i arbetsför ålder inom EU27 uppgick år 2007 till 65,4 procent (figur 2-1).⁶ Männens andel var 72,5 procent av den manliga befolkningen i arbetsför ålder och kvinnornas uppgick till 58,3 procent. Det kan konstateras att spridningen är stor bland olika EU-länder.

Tabell 2-1 Sysselsättningsnivåer bland kvinnor och män inom EU åren 2001 och 2006.

	Women		Men		Gender gap	
	2001	2006	2001	2006	2001	2006
EU-27	54.3	57.2	70.9	71.6	16.6	14.4
Belgium	51.0	54.0	68.8	67.9	17.8	13.9
Bulgaria	46.8	54.6	52.7	62.8	5.9	8.2
Czech Republic	56.9	56.8	73.2	73.7	16.3	16.9
Denmark	72.0	73.4	80.2	81.2	8.2	7.8
Germany	58.7	62.2	72.8	72.8	14.1	10.6
Estonia	57.4	65.3	65.0	71.0	7.6	5.7
Ireland	54.9	59.3	76.6	77.7	21.7	18.4
Greece	41.5	47.4	71.4	74.6	29.9	27.2
Spain	43.1	53.2	72.5	76.1	29.4	22.9
France	56.0	57.7	69.7	68.5	13.7	10.8
Italy	41.1	46.3	68.5	70.5	27.4	24.2
Cyprus	57.2	60.3	79.3	79.4	22.1	19.1
Latvia	55.7	62.4	61.9	70.4	6.2	8.0
Lithuania	56.2	61.0	58.9	66.3	2.7	5.3
Luxembourg	50.9	54.6	75.0	72.6	24.1	18.0
Hungary	49.8	51.1	62.9	63.8	13.1	12.7
Malta	32.1	34.9	76.2	74.5	44.1	39.6
Netherlands	65.2	67.7	82.8	80.9	17.6	13.2
Austria	60.7	63.5	76.4	76.9	15.7	13.4
Poland	47.7	48.2	59.2	60.9	11.5	12.7
Portugal	61.3	62.0	77.0	73.9	15.7	11.9
Romania	57.1	53.0	67.8	64.6	10.7	11.6
Slovenia	58.8	61.8	68.6	71.1	9.8	9.3
Slovakia	51.8	51.9	62.0	67.0	10.2	15.1
Finland	65.4	67.3	70.8	71.4	5.4	4.1
Sweden	72.3	70.7	75.7	75.5	3.4	4.8
United Kingdom	65.0	65.8	78.0	77.3	13.0	11.5

Källa: Eurostat Labour Force Survey (LFS), annual averages.

Situationen avseende andelen sysselsatta var likartad inom OECD. År 2006 uppgick den totala andelen sysselsatta av befolkningen i arbetsför ålder inom OECD till 66,1 procent. Andelen sysselsatta män bland män i arbetsför ålder uppgick till 75,6 procent och andelen sysselsatta kvinnor bland kvinnor i arbetsför ålder till 56,8 procent.⁷ Den lägre sysselsättningsgraden bland kvinnor jämfört med män inom såväl EU27 såsom OECD kan bland

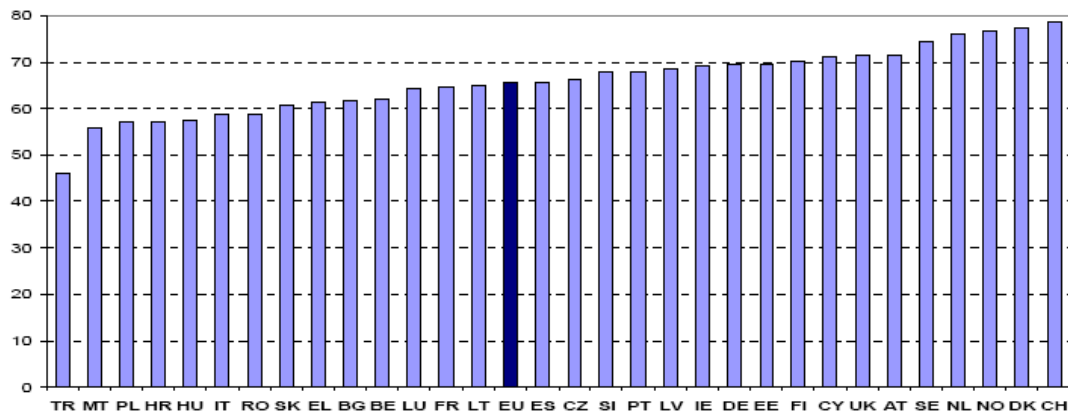
⁵ Sysselsättningsgrad representerar anställda personer som procentuell andel av samma ålderspopulation (personer 15-64 år).

⁶ Eurostat Labour Force Survey – Annual results 2007.

⁷ OECD Fact Book 2008.

annat härledas till otillräcklig social infrastruktur för jämlikhet mellan könen vad avser deltagande på arbetsmarknaden.⁸

Figur 2-1 Total sysselsättningsnivå bland personer 15–64 år, 2007.

Källa: Eurostat, EU-LFS.

Den totala arbetslöshetsnivån uppgick 2007 till 7,1 procent av befolkningen i arbetsför ålder inom EU27. För kvinnor var arbetslösheten högre (7,8 % jämfört med 6,6 % bland män).⁹

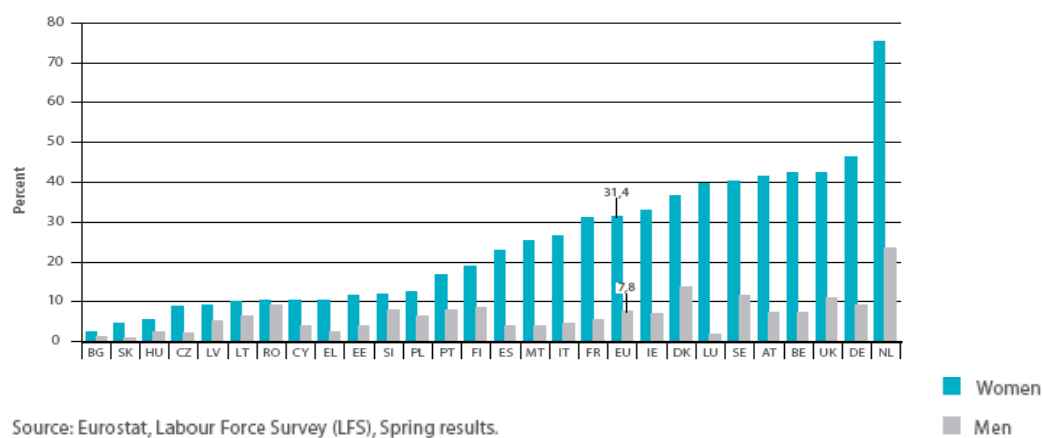
⁸ *Reconciliation of work and private life: A comparative review of thirty European countries*, European Commission (2005).

⁹ Eurostat Labour Force Survey 2007.

3 Deltidssysselsättning

Utöver de skillnader som tidigare berörts när det gäller sysselsättningsgrad mellan könen så arbetar kvinnor dessutom deltid i betydligt större utsträckning än män. Deltidssysselsättningens andel av den totala sysselsättningen inom EU27 var 18,2 procent år 2007.¹⁰ För kvinnor var siffran 31,2 procent och för män 7,7 procent. Som jämförelse uppgick andelen deltidssysselsatta utav totalt antal sysselsatta inom OECD till 16,1 procent år 2006.¹¹ Som framgår av figur 3-1 utmärker sig Nederländerna som det land med högst andel deltidssysselsatta kvinnor.

Figur 3-1 Andel deltidssysselsatta av totalt antal sysselsatta i EU27, 2007.

Source: Eurostat, Labour Force Survey (LFS), Spring results.
DE: Provisional result. EE: for men, unreliable or uncertain data.

Som tabell 3-1 visar är andelen deltidssysselsatta kvinnor betydligt högre än för män inom EU27. Andelen deltidssysselsatta kvinnor ökade dessutom med cirka tre procentenheter mellan 2002 och 2007 medan andelen deltidssysselsatta män endast ökade med cirka en procentenhet. En bidragande orsak till detta kan exempelvis vara att kvinnor fortfarande i större utsträckning tar hand om barn, äldre och sjuka i samhället.

¹⁰ Eurostat Labour Force Survey – Annual results 2007.

¹¹ OECD fact book 2008.

Tabell 3-1 Andel deltidsarbetande av totalt antal sysselsatta i EU27, 2007.

	Women		Men	
	2002	2007	2002	2007
EU-27	28.5	31.4	6.6	7.8
Belgium	37.7	41.9	5.9	7.5
Bulgaria	3.7	2.3	2.4	1.5
Czech Republic	8.3	8.7	2.1	2.3
Denmark	31.4	36.5	11.0	13.6
Germany	39.5	46.2	5.8	9.5
Estonia	9.6	11.6	3.9	4.3
Ireland	30.7	32.7	6.5	7.1
Greece	8.0	10.5	2.3	2.8
Spain	17.1	23.0	2.6	4.3
France	:	31.0	:	5.6
Italy	16.7	26.6	3.7	4.9
Cyprus	11.3	10.4	4.0	4.2
Latvia	11.2	9.2	7.3	5.4
Lithuania	11.0	10.3	8.6	6.5
Luxembourg	26.4	39.7	1.8	2.2
Hungary	5.1	5.7	2.3	2.7
Malta	18.9	25.3	4.3	4.1
Netherlands	72.8	74.9	21.5	23.7
Austria	:	41.5	:	7.4
Poland	13.4	12.4	8.3	6.8
Portugal	16.5	16.9	7.2	8.2
Romania	12.8	10.3	10.2	9.0
Slovenia	8.3	12.1	5.2	8.2
Slovakia	2.7	4.7	1.2	1.1
Finland	17.1	18.7	8.0	8.9
Sweden	32.9	40.3	11.2	11.7
United Kingdom	43.9	42.5	9.6	10.8

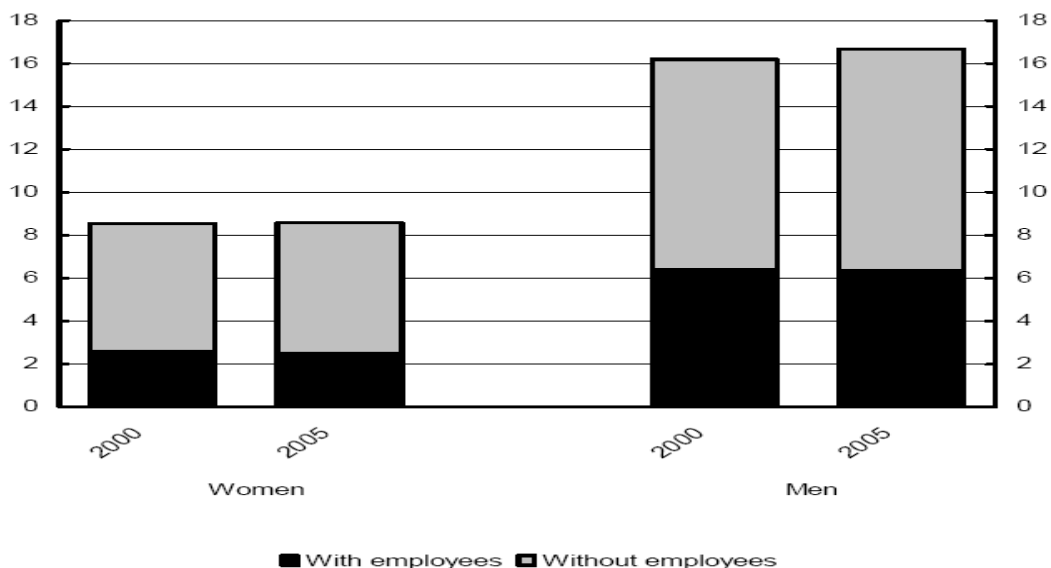
Källa: Eurostat Labour Force Survey (LFS) – Spring results.

4 Egenföretagande och entreprenöriell aktivitet bland män och kvinnor

4.1 Egenföretagande

Andelen kvinnor inom EU som var egna företagare år 2005 uppgick till cirka 8,6 procent av det totala antalet sysselsatta kvinnor (figur 4-1). Denna andel var ungefär hälften så stor jämfört med andelen för män. Det bör noteras att den övervägande delen av såväl män som kvinnor var enmansföretagare utan anställda. Dessa uppgifter exkluderar jordbrukssektorn. I Eurostats "Labour Force Survey 2007"¹², som inkluderar samtliga sysselsatta, utgör egenföretagarna 15,9 procent av det totala antalet sysselsatta inom EU. Andelen kvinnliga egenföretagare är 12,1 procent medan den manliga andelen är 18,9 procent. Motsvarande siffror för 2005 var 15,3, 11,4 respektive 18,4 procent. Det kvinnliga egenföretagandet ökade således något mer än det manliga under perioden 2005–2007.

Figur 4-1 Egenföretagare bland kvinnor och män inom tillverkning och tjänstenäringsar, procent av totalt antalet sysselsatta inom EU25, år 2000 och 2005.

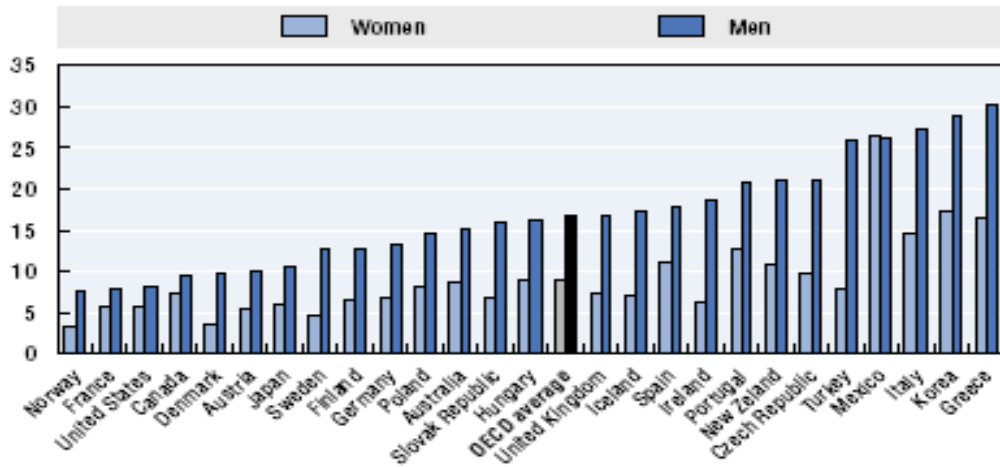
Källa: Eurostat 2007

För OECD-länderna utgjorde egenföretagarna 16 procent av det totala antalet sysselsatta år 2006. För kvinnor var siffran 14,3 procent av antalet kvinnliga anställda och för män 19,3 procent av antalet manliga anställda.¹³ Spridningen år 2004 är stor mellan enskilda OECD-länder vad gäller såväl egenföretagande generellt som relationen mellan kvinnligt och manligt företagande (figur 4-2). De allra rikaste länderna förefaller ha en lägre andel kvinnliga egenföretagare, det vill säga det föreligger ett negativt samband mellan BNP per capita och graden av egenföretagande bland kvinnor (figur 4-3).

¹² Se <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>, *Employment growth and activity branches - Annual averages*.

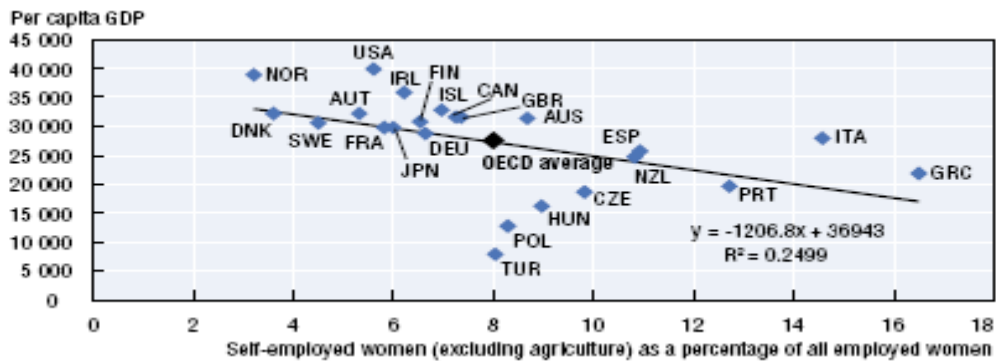
¹³ *OECD Factbook 2008*.

Figur 4-2 Egenföretagare bland kvinnor och män, procent av totalt antal sysselsatta kvinnor och män inom OECD-länderna, exklusive jordbruk, år 2004 eller senare tillgänglig uppgift.

Källa: OECD

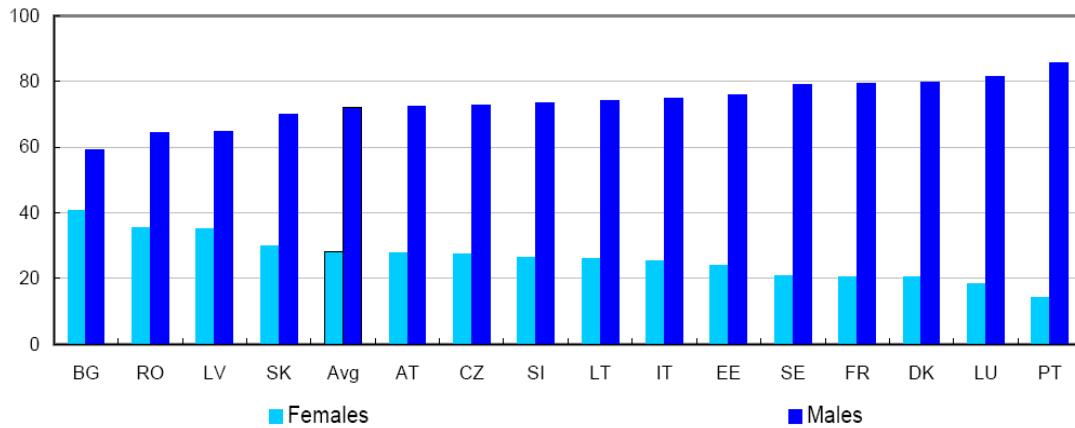
Figur 4-3 Samband mellan kvinnligt egenföretagande och BNP/capita inom OECD-länderna exklusive jordbruk, år 2004 eller senare tillgänglig uppgift.

Källa: OECD

”Factors of Business Success (FOBS)” är en undersökning om entreprenörskap gjord av EU:s statistikbyrå Eurostat 2005. Figur 4-4 visar stora könsskillnader bland egenföretagare på nationell nivå och att kvinnor är underrepresenterade som egenföretagare i samtliga undersökta länder. Andelen kvinnliga egenföretagare varierade från 14 procent i Portugal till 41 procent i Bulgarien. En intressant observation är att de fyra länder som befinner sig över det europeiska genomsnittet på 28 procent (Bulgarien, Rumänien, Lettland och Slovakien) alla tillhör EU:s nya medlemsländer från 2004 respektive 2007.

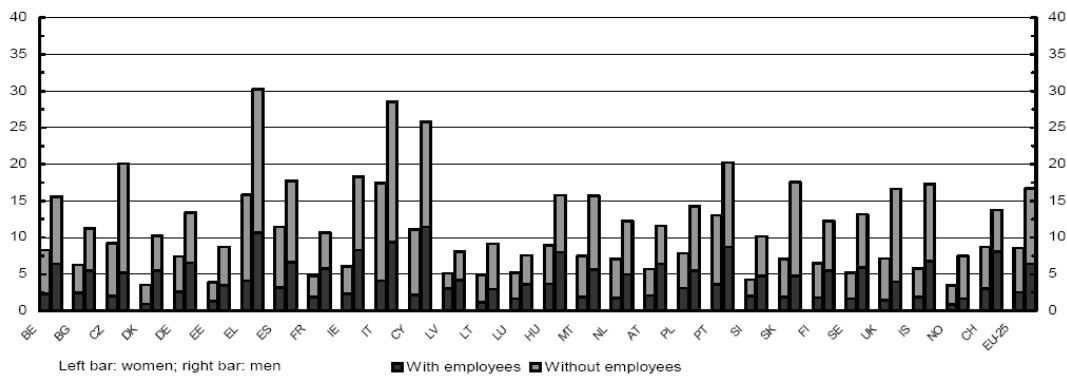
Figur 4-4 Relationen mellan andelen kvinnliga och manliga entreprenörer för ett urval av OECD och EU-länder, procent, år 2005.

Källa: FOBS survey, 2005.

I det följande belyses egenföretagare med anställda då dessa med större sannolikhet har egenföretagande som sin huvudsakliga sysselsättning till skillnad från egenföretagare utan anställda, som även kan ha lön från annan arbetsgivare. År 2005 drev enbart 2,5 procent av kvinnorna inom EU25 eget företag med anställda inom tillverkning och tjänstenärningar jämfört med 6,4 procent bland männen. Andelen var således drygt 2,5 gånger större för män. Det kan också noteras att skillnaderna mellan enskilda EU-länder minskar när egenföretagare med anställda studeras, det vill säga variansen är större när samtliga egenföretagare studeras (figur 4-5).

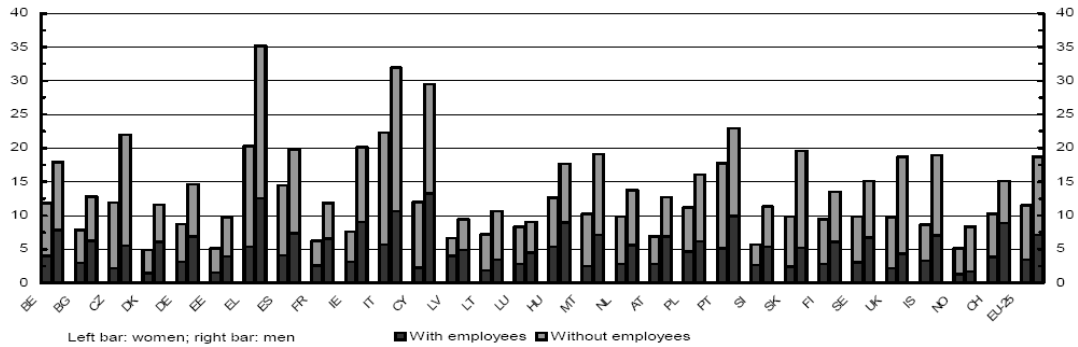
Figur 4-5 Egenföretagare bland kvinnor och män inom tillverkning och tjänstenärningar, procent av totala antalet sysselsatta inom EU25, år 2005.

Källa: Eurostat 2007.

Den låga andelen egenföretagare bland kvinnor kan delvis förklaras med att en stor andel kvinnor är anställda inom offentlig administration, utbildning, hälso- och sjukvård och socialt arbete. Dessa aktiviteter utförs ofta av offentlig sektor i EU-länderna, vilket begränsar möjligheterna till egenföretagande. Forskning visar att branschfarenhet är en viktig framgångsfaktor för nystartade företag. När nämnda sektorer exkluderas ökar andelen egenföretagare med anställda och ökningen är större för kvinnor. Cirka 3,5 procent av samtliga sysselsatta kvinnor inom tillverkningsindustri och privata tjänster var egenföretagare med anställda medan andelen för män var cirka sju procent, det vill säga två gånger högre (figur 4-6).

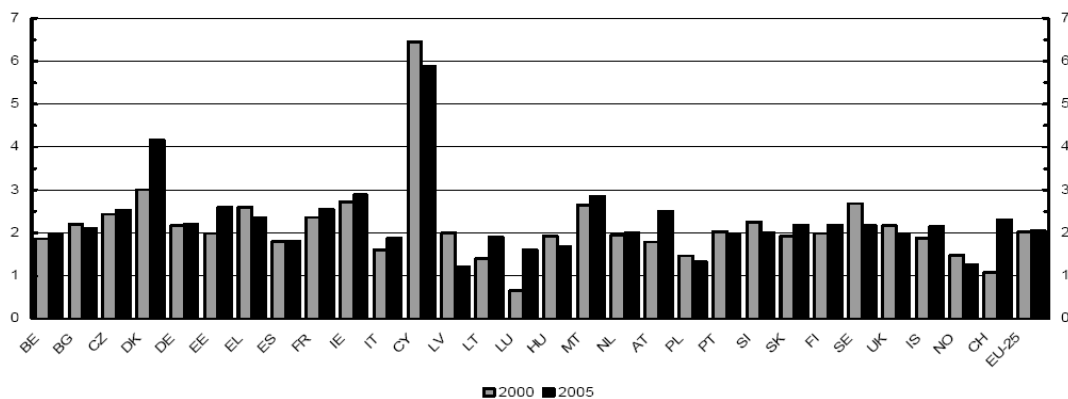
Figur 4-6 Egenföretagare bland kvinnor och män inom tillverkning och privata tjänstenärings (exklusive offentliga tjänster), procent av totalt antalet sysselsatta inom EU25, år 2005.

Källa: Eurostat 2007.

Det finns således stora skillnader i detta avseende beroende på kön bland EU-länderna och inte heller förefaller denna skillnad ha minskat under senare år. Relationen har i princip varit oförändrad mellan år 2000 och 2005 (figur 4-7).

Figur 4-7 Kvoten mellan andelen egenföretagare bland och män och kvinnor med anställda inom tillverkningsindustri och privata tjänstenärings, EU25, år 2000 och 2005.

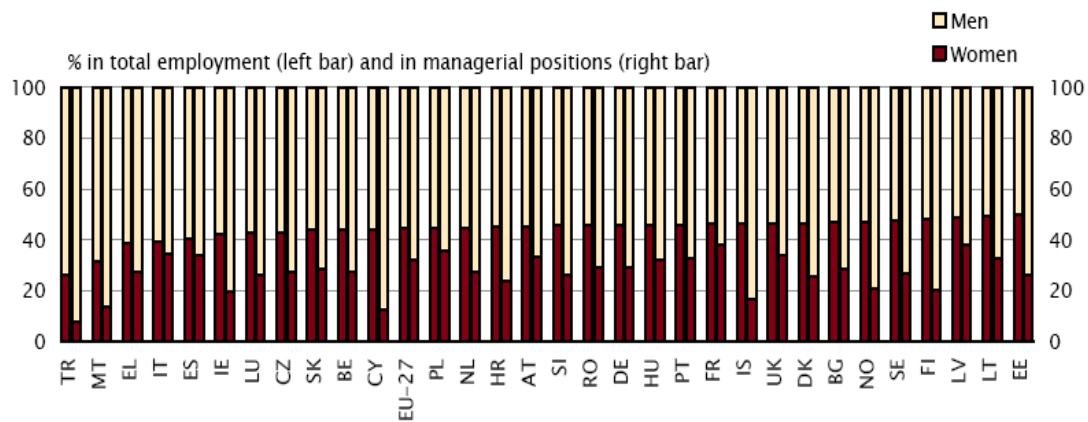

Källa: Eurostat 2007.

Kvinnorna utgjorde 44 procent av det totala antalet sysselsatta inom EU år 2006 men bland de som rapporterat att de har en företagsledande ställning var enbart 32 procent kvinnor (figur 4-8). Detta är en marginell förbättring jämfört med fem år tidigare då andelen var 31 procent och är en indikation på en obalans vad gäller fördelningen av mer seniora befattningar.¹⁴

¹⁴ Europeiska kommissionen, *Women and men in decision-making 2007*.

Figur 4-8 Andelen kvinnor och män av totalt antal sysselsatta och i företagsledande befattningar, år 2006.

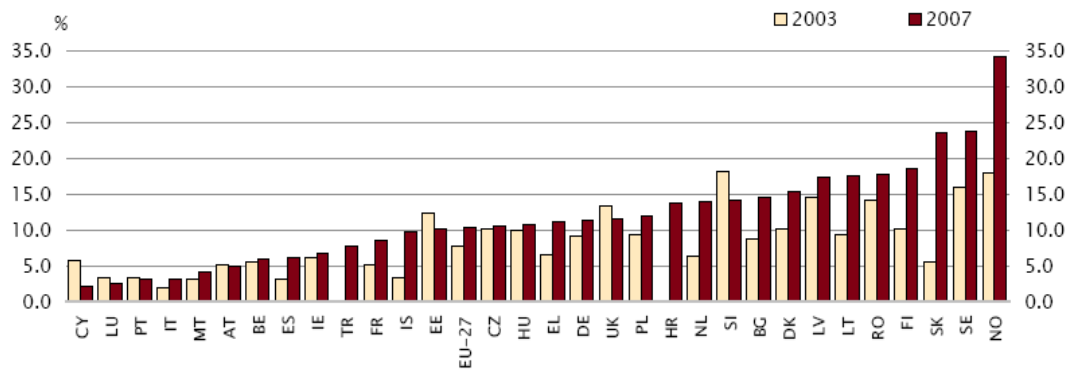

* ISCO 121 (Directors and chief executives) and ISCO 13 (Managers of small enterprises); IS: 2005

Källa: Europeiska kommissionen, *Women and men in decision-making 2007*.

Än snedare är fördelningen vad gäller styrelseplatser i de största börsnoterade företagen inom EU. Andelen kvinnor utgjorde cirka 10 procent 2007 (figur 4-9). De nordiska länderna uppvisar betydligt högre andelar, vilket kan förklaras med facklig styrelse-representation och ett aktivt beslut av den norska regeringen om att den kvinnliga andelen ska vara minst 40 procent i statligt ägda företag.¹⁵

Figur 4-9 Andelen kvinnliga styrelsemedlemmar i de största företagen i enskilda EU-länder, år 2003 och 2007.

Members of the decision-making body includes the chairperson/president.

CZ, LT, MT, PL: 2004 and 2007; HR & TR: no data for 2003.

SK: change between years at least in part due to different sample (2007: SAX index has only 5 constituent companies).

Källa: Europeiska kommissionen, *Women and men in decision-making 2007*.

¹⁵ Europeiska kommissionen, *Women and men in decision-making 2007*.

4.2 Entreprenöriell aktivitet

Global Entrepreneurship Monitor (GEM) är ett internationellt samarbete med syfte att studera skillnader i entreprenöriell aktivitet mellan länder. En fördel med GEM-studierna är att datainsamlingen sker på ett likartat sätt och att uppgifterna därmed är harmoniserade i likhet med statistik från Eurostat. Utmärkande för GEM är att man försöker uppskatta den entreprenöriella aktiviteten genom att mäta dels andelen personer som äger och driver företag vilka är äldre än 42 månader (established), dels är i begrepp att starta ett nytt företag (nascent) eller driver ett företag som är yngre än 42 månader (new). Flertalet EU-länder återfinns i kategorin höginkomstländer tillsammans med länder som exempelvis Japan och USA, varför uppgifterna för denna kategori är mest intressanta i detta sammanhang (se tabell 4-1).

Värt att notera är att den entreprenöriella aktiviteten mätt på detta sätt är ungefär hälften så hög för kvinnor jämfört med män oavsett om det är fråga om nyföretagande i tidiga skeden eller som ägare av mer etablerade företag. Den totala andelen egenföretagare bland kvinnor och män inom kategorin höginkomstländer överensstämmer i stor utsträckning med de förhållanden som gäller för EU och som framgår av figur 4-1. Det bör slutligen framhållas att den entreprenöriella aktiviteten för såväl kvinnor som män är högre för de andra länderkategorierna, men att detta till stor del beror på så kallat nödvändighetsbaserat entreprenörskap. Med detta avses att individer tvingas till egenföretagande för att försörja sig då möjligheterna till löneanställning är begränsade. Nödvändighetsbaserat entreprenörskap är därmed motsatsen till så kallat möjlighetsbaserat entreprenörskap, vilket innebär att förverkliga en idé.

Tabell 4-1 Skillnader i entreprenöriell aktivitet mellan män och kvinnor för olika ländergrupper, år 2007.

	Early Stage Entrepreneurial Activity (Nascent + New)		Established Business Owners		Overall Business Owners (Nascent + New + Established)	
	Male	Female	Male	Female	Male	Female
Low/Middle-Income Countries Europe/Asia	11.70%	7.62%	8.19%	4.62%	19.89%	12.24%
Low/Middle-Income Countries Latin America/ Caribbean	19.55%	14.40%	12.21%	6.57%	31.76%	20.97%
High-Income Countries	8.17%	4.34%	7.91%	3.57%	16.08%	7.91%
Significant difference between country clusters	p < 0.0001	p < 0.0001	p < 0.0001	p < 0.0001	p < 0.0001	p < 0.0001

Källa: GEM, 2007 Report on Women and Entrepreneurship.

5 Branscher/näringsar

Vid en jämförelse av hur anställda fördelas mellan olika branscher framgår att kvinnor inom EU, i betydligt större utsträckning än män arbetar inom tjänstenäringsar (tabell 5-1). Män är dominerande inom industrisektorn.

Tabell 5-1 Anställda personer över 15 år inom EU27 per sektor, 2007.

(%)	Total				Men				Women			
	Agri-culture	Indu-stry	Market serv-ices	Non-market services	Agri-culture	Indu-stry	Market serv-ices	Non-market services	Agri-culture	Indu-stry	Market serv-ices	Non-market services
EU 27	5,6	27,7	37,7	29,4	6,3	38,2	37,0	18,5	4,7	14,6	37,8	42,9

Källa: European Union Labour Force Survey – Annual Results 2007.

Flera undersökningar pekar på att kvinnors motiv till att starta företag inte skiljer sig från männens i större utsträckning trots att det är stor skillnad på sektorerna inom vilka de kvinnliga entreprenörerna verkar. Tabell 5-2 visar fördelningen av anställda och egenföretagare med anställda per sektor. Inom EU25 var 2005 ungefär en tredjedel av kvinnor med eget företag med anställda verksamma inom *varuhandel* (särskilt detaljhandel). Detta var mer än sektorns andel av kvinnliga anställda (25 procent). Ytterligare 16 procent av de kvinnliga egenföretagarna arbetade inom *finansiella- och företagstjänster*, vilket var färre än andelen kvinnor som arbetade inom denna sektor. 14 procent av de kvinnliga egenföretagarna arbetade inom *hotell- och restaurangsektorn* och en lika stor andel inom *samhälleliga- och personliga tjänster*. I båda fallen översteg andelen kvinnliga företagare andelen kvinnliga anställda. De nämnda fyra sektorerna svarade 2005 för cirka 75 procent av samtliga kvinnliga entreprenörer.

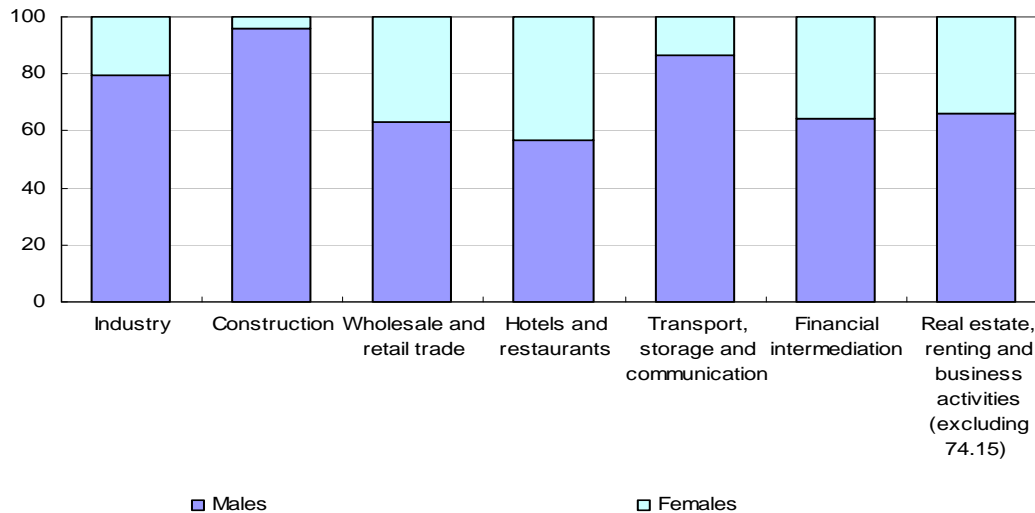
Tabell 5-2 Fördelning av anställda och egenföretagare med anställda per sektor inom EU25, 2005 (fördelningen per sektorrelaterar till den totala ekonomin, exklusive offentlig förvaltning, utbildning och hälsovård).

EU-25	Status	Sex	Sector
6.4	SE w/e	Women	Agriculture (A+B)
1.9	Employees		
7.3	SE w/e	Men	Industry (C-E)
2.9	Employees		
10.6	SE w/e	Women	Construction (F)
22.5	Employees		
16.4	SE w/e	Men	Services (G-K, O,P)
34.6	Employees		
3.2	SE w/e	Women	Distribution (G)
2.3	Employees		
19.2	SE w/e	Men	Hotels, restaurants (H)
14.4	Employees		
79.8	SE w/e	Women	Transport, communication (I)
73.3	Employees		
57.1	SE w/e	Men	Financial and business services (J+K)
48.0	Employees		
32.7	SE w/e	Women	Community, personal services (O-P)
25.2	Employees		
23.5	SE w/e	Men	
15.0	Employees		
14.0	SE w/e	Women	
8.0	Employees		
9.2	SE w/e	Men	
3.7	Employees		
3.2	SE w/e	Women	
6.4	Employees		
4.7	SE w/e	Men	
10.7	Employees		
15.6	SE w/e	Women	
21.3	Employees		
16.3	SE w/e	Men	
13.7	Employees		
14.2	SE w/e	Women	
12.6	Employees		
3.4	SE w/e	Men	
4.9	Employees		

Källa: Eurostat

Den tidigare nämnda FOBS-undersökningen från 2005 riktade in sig på företag, till skillnad från Eurostat LFS som hämtar data från hushåll. Som framgår av figur 5-1 varierar andelen kvinnliga och manliga egenföretagare beroende på de ekonomiska aktiviteterna. ”Tillverkning” och ”byggindustri” framstår som en överväldigande manlig domän medan kvinnor framför allt startar företag inom hotell- och restaurang sektorn.

Figur 5-1 Framgångsrika egenföretagare (företag som skapats år 2002 och som fortlevde till 2004) uppdelat på kön, inom olika ekonomiska aktiviteter (NACE), genomsnitt bland tillgängliga länder.¹⁶

Källa: FOBS Survey 2005.

¹⁶ FOBS undersökningen ägde rum 2005 och omfattade 15 europeiska länder: Danmark, Frankrike, Italien, Luxemburg, Österrike, Portugal, Sverige, Tjeckien, Estland, Lettland, Litauen, Slovenien, Slovakien, Bulgarien och Rumänien.

6 Innovativt företagande

Ytterligare en intressant aspekt är om det även finns lika stora skillnader beroende på kön när mer innovativa eller tillväxtorienterade företag studeras. Eurostat har ombett entreprenörer att bedöma hur innovativa deras nystartade företag är.¹⁷ Det bör betonas att det här rör sig om företagarens egna subjektiva bedömning. Denna kan ändå ge en uppfattning om i vilken grad motivet för att starta företag är att förverkliga en idé som bedöms innebära att en ny produkt eller tjänst introduceras på marknaden. För ett urval av EU-länder har i genomsnitt cirka 25 procent av kvinnorna uppgivit detta medan andelen för män är cirka 75 procent (tabell 6-1).

Tabell 6-1 Antalet och andelen av män och kvinnor som har uppgivit att de "Förverkligat en idé för en ny produkt eller tjänst" som motiv för företagsstart, år 2006.

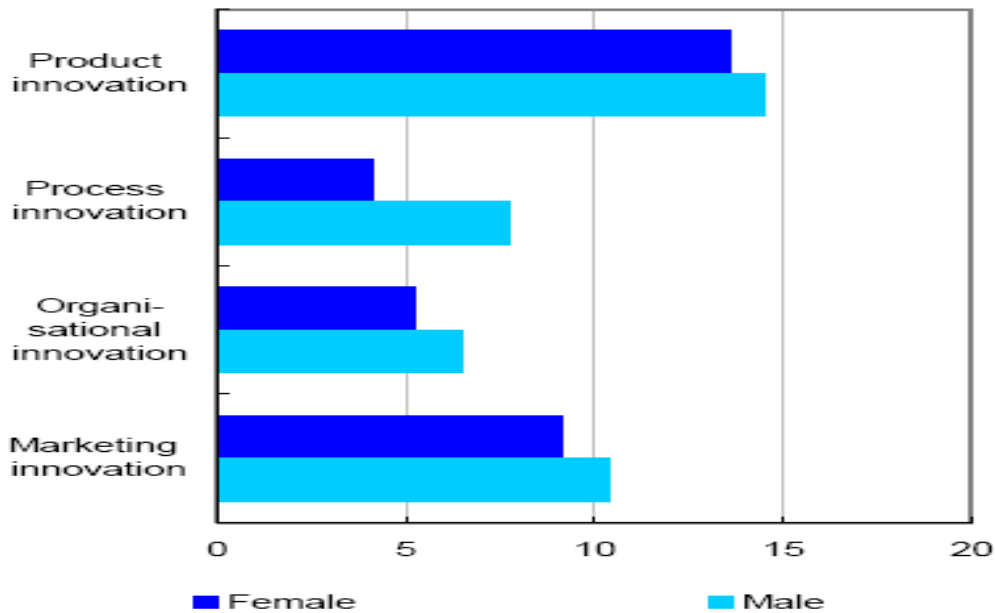
	Män	Kvinnor	Totalt	Män (procent)	Kvinnor (procent)
Bulgarien	3 706	2 093	5 799	63,9	36,1
Tjeckien	8 463	3 183	11 645.00	72,7	27,3
Danmark	2 941	793	3 734.00	78,8	21,2
Estland	840	271	1 110.00	75,7	24,4
Frankrike	5 409	1 318	6 727.00	80,4	19,6
Italien	45 254	15 914	61 168.00	74,0	26,0
Lettland	584	278	862.00	67,7	32,3
Litauen	879	268	1 147.00	76,6	23,4
Luxemburg	664	145	809.00	82,1	17,9
Österrike	4 311	1 395	5 706.00	75,6	24,4
Portugal	4 842	784	5 625.00	86,1	13,9
Rumänien	7 054	3 204	10 258.00	68,8	31,2
Slovenien	1 107	337	1 445.00	76,6	23,3
Slovakien	6 602	2 188	8 790.00	75,1	24,9
Sverige	5 007	1 486	6 492.00	77,1	22,9
Totalt	97 663	33 657	131 317.00	74,4	25,6

Källa: Technopolis 2008.

Eurostat har även ombett entreprenörer att bedöma om företaget bidrar med en innovation och vilken typ av innovation det i så fall rör sig om. Det kan konstateras att skillnaderna beroende på kön är små förutom vad avser processinnovation, det vill säga en förbättrad produktionsprocess (figur 6-1). Detta kan delvis förklaras av valet av ekonomisk aktivitet.

¹⁷ Eurostat Survey on Factors of Business Success (FOBS), 2006.

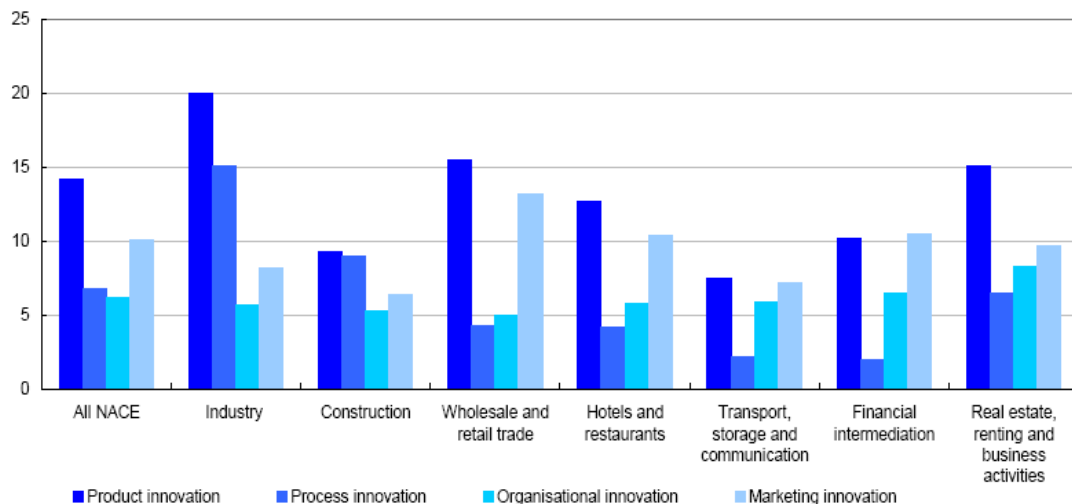
Figur 6-1 Typ av innovation, procentuell fördelning uppdelad på kön, år 2005.

Källa: Eurostat, *Innovation as a Factor in Business Success*, år 2008.

Processinnovationer är mest vanligt förekommande inom tillverkningsindustrin och denna sektor har den lägsta andelen kvinnliga entreprenörer. Andelen kvinnor är mycket högre inom hotell- och restaurangsektorn där förekomsten av processinnovationer är ganska liten (figur 6-2).

Figur 6-2 Typ av innovation, procentuell fördelning uppdelad på olika sektorer enligt NACE- klassificeringen, år 2005.

Källa: Eurostat, *Innovation as a Factor in Business Success*, år 2008.

Finansiering med riskkapital sker normalt av höggradigt innovativa företag inom tillväxtsektorer. Även vad gäller användningen av riskkapital finns en betydande skillnad beroende på kön. Av undersökta nystartade företag med riskkapitalfinansiering i ett urval av EU-länder drevs cirka 80 procent av män medan enbart 20 procent drevs av kvinnor. Av de undersökta länderna var det endast i Slovakien som kvinnliga entreprenörer var i

majoritet. I Danmark, Estland, Luxemburg, Portugal och Sverige drevs inga av de undersökta nystartade riskkapitalstöttade företagen av kvinnor i (tabell 6-2).

Tabell 6-2 Antalet och andelen av nystartade företag av män och kvinnor som har finansierats med riskkapital, år 2006.

	Totalt	Män	Kvinnor	Män (procent)	Kvinnor (procent)
Bulgarien	824	625	199	75,8	24,2
Tjeckien	393	378	15	96,2	3,8
Danmark	28	28	0	100,0	0,0
Estland	10	10	0	100,0	0,0
Frankrike	N.A.	N.A.	N.A.	N.A	N.A
Italien	221	145	76	65,6	34,4
Lettland	40	25	15	62,5	37,5
Litauen	581	438	143	75,4	24,6
Luxemburg	26	26	0	100,0	0,0
Österrike	228	202	26	88,6	11,4
Portugal	28	28	0	100,0	0,0
Rumänien	120	82	38	68,3	31,7
Slovenien	62	50	13	80,6	21,0
Slovakien	42	19	23	45,2	54,8
Sverige	94	94	0	100,0	0,0
Total	2697	2150	548	79,7	20,3

Källa: Technopolis 2008.

Vad gäller övriga indikatorer på innovativt entreprenörskap kan konstateras att enbart mellan 5 och 15 procent av högteknologiska företag ägs av kvinnor. Vidare innehas endast 8,3 procent av beviljade patent från European Patent Office (EPO) av kvinnor. Den kvinnliga andelen är högst inom life science (läkemedel och bioteknologi) och uppgår till drygt 22 procent medan andelen är mycket låg inom teknologi och IT (2,5 procent).¹⁸

¹⁸ Technopolis 2008.

7 Avslutande kommentarer

En stor del av den ekonomiska tillväxten inom OECD-området under senare år beror på att sysselsättningen bland kvinnor ökat. Sedan 1995 har det minskade gapet mellan kvinnor och män vad gäller sysselsättning svarat för hälften av ökningen av den totala sysselsättningen inom EU och 25 procent av den årliga ekonomiska tillväxten.¹⁹

Trots denna utveckling är sysselsättningsgraden signifikant lägre för kvinnor jämfört med män i samtliga EU-länder. Enligt senast tillgängliga uppgifter var den genomsnittliga sysselsättningsgraden bland män drygt 70 procent medan den uppgick till knappt 60 procent för kvinnor. Därmed är man nära att uppfylla Lissabonmålet med 60 procent sysselsättning bland kvinnor. Det föreligger stora skillnader mellan EU-länderna beroende på såväl sociala- och ekonomiska faktorer som politiska beslut. I exempelvis Italien och Grekland arbetar mindre än hälften av kvinnorna medan sysselsättningsgraden för kvinnor överstiger 70 procent i Sverige och Danmark.

En annan viktig aspekt är att drygt 30 procent av kvinnorna inom EU var deltidssysselsatta jämfört med cirka åtta procent för männen. I detta avseende ligger inte Danmark och Sverige lika bra till och närmare 40 procent av kvinnorna var deltidssysselsatta i de båda länderna. Tänkbara förklaringar till dessa förhållanden kan vara problem med att få familje- och yrkesliv att gå ihop. Att lösa detta dilemma kan ses som en av de huvudsakliga utmaningarna i strävan att uppfylla målsättningen i Lissabonstrategin vad gäller att öka sysselsättningsgraden bland kvinnor.

Att öka egenföretagandet kan också vara ett sätt att öka sysselsättningen bland kvinnor. Möjligheten till flexibla arbetstider är mycket attraktivt för kvinnor som vill förena arbete med familjeförpliktelser. Statistik från OECD och Eurostat visar emellertid att andelen kvinnliga egenföretagare är ungefär hälften av andelen manliga egenföretagare. Studier från GEM visar på ett liknande förhållande, det vill säga att män i dubbelt så stor utsträckning är inblandade i entreprenöriella aktiviteter som kvinnor. En förklaring till detta kan vara att kvinnor i större omfattning arbetar inom tjänstebranscher, och då särskilt inom offentlig sektor, vilket begränsar möjligheterna till egenföretagande.

När enbart industri och privata tjänstenärningar studeras är dock relationen mellan manliga och kvinnliga egenföretagare med anställda i allt väsentligt densamma. Kvinnor är även underrepresenterade när mer innovativa eller tillväxtorienterade företag studeras. Inte minst gäller detta för nystartade företag som finansierats med riskkapital. Om ambitionen är att öka egenföretagandet bland kvinnor bör hänsyn tas till att branschfördelning och yrkesval skiljer sig åt mellan kvinnor och män.

Kvinnliga egenföretagare möter oftare svårigheter när det gäller att starta och leda företag. Kvinnor är underrepresenterade i företagsledande befattningar och detta förhållande har inte förändrats nämnvärt under senare år. Även affärsmislyckanden visar sig vanligare bland kvinnliga egenföretagare än bland manliga.²⁰ Den administrativa bördan tenderar att vara tyngre för kvinnliga företagare beroende på karaktäristika för deras företag, vilka i huvudsak är mikroföretag verksamma i service- eller handelssektorn.²¹ Andra välkända

¹⁹ OECD, *Gender and Sustainable Development*, 2008.

²⁰ Eurobarometer 2007 och Eurochambres 2004.

²¹ OECD, *Gender and Sustainable Development*, 2008.

svårigheter för kvinnliga egenföretagare är tillgång till finansiering och affärsrelaterade nätverk.

ITPS, Institutet för tillväxtpolitiska studier, är en statlig myndighet med uppdrag att bidra med kunskapsunderlag för tillväxtpolitiken.

ITPS har definierat fyra tillväxtpolitiska utmaningar för Sverige:

- Globalisering och internationalisering
- Regional tillväxt
- Näringslivets dynamik
- Teknisk utveckling

Verksamhet och arbetsuppgifter är fördelade inom tre avdelningar och tre kunskapsområden:

- Avdelningen för tillväxtanalys och statistik beskriver och analyserar tillväxten och dess drivkrafter i Sverige.
- Avdelningen för utvärdering redovisar resultatet av den politik som genomförs.
- Avdelningen för omvärldsanalys bevakar och analyserar händelser i omvärlden som kan komma att få betydelse i Sverige.

Uppdragsgivare är regeringen. I uppdraget ingår att sprida kunskapen till nationella, regionala och lokala tillväxtpolitiska aktörer.

ITPS har sitt huvudkontor i Östersund och verksamhet i Stockholm, Peking, Tokyo, New Delhi, Los Angeles/San Francisco, Washington och Bryssel.